Число 13. и 14. Рôкъ І.

Прiятель Дѣтей.

Выходитъ въ Коломыи що 14 дней.

Предплата на рôкъ 1881. 2 злр. 50 кр.

Коломыя.

ИЛЛЮСТРОВАНЕ ДВУНЕДѢЛЬНЕ ПИСЬМО.

20. жовтень 1881.

Господи помилуй!

Сиджу сумный и слухаю,
Въ грудехъ менѣ грае:
Чи отъ зимна, чи за грѣхи
Господь мя карае?

Болятъ груди, кашель дуситъ,
Тяжко отдыхнути;
Якъ сто нуждей рве за груди,
Що годѣ й заснути!

Ахъ, Ты Боже милосердный,
Храни ôтъ пригоды!
Въ грѣхахъ не дай умирати,
Бо ми души шкода!

Шкода менѣ молодому
Той свѣтъ покидати;
Но сли Твоя така воля,
Хочу умирати.

Но дай часу, щобъ за грѣхи
Покуту вчинити;
Щобъ за житя на семъ свѣтѣ
Тя перепросити.

Позволь менѣ на семъ свѣтѣ
За грѣхи страдати,
Щобъ по смерти мôгъ я Тебе
Въ небѣ оглядати.

Твоя воля, Отче святый,
Най со мною буде;
Якъ Ты схочешь, такъ ся стане,
Инакше не буде!

Я радъ тутки и по смерти
Всегда съ Тобовъ жити,
Щобы Тебе, Творця всего,
На вѣки хвалити.

Не дай же намъ въ грѣхъ впадати,
Ахъ Боже ся змилуй;
Тожь мы Твои вѣрнû слуги; —
Господи помилуй!

Дмитро Третякъ.

Письма Филярета.

(І-шій листъ до рускихъ дѣтей).

Отъ хочу я вамъ, любезніи дѣти, где-що зъ общественного житя розписовати, щобы Вы колись умѣли въ житю, яке Вамъ Богъ ласкавый призначитъ, и собѣ и другому добре порадити, при тôмъ познавати, кто вамъ правдивый пріятель.

Найгôрше человѣкови непорадному, що то съ нимъ, якъ кажутъ, ни въ кутъ, ни въ дверѣ, ни бери его, ни лиши. Тому то зъ маленьку навыкати треба до рухливости, до цѣкавости, до смѣлости; а такіи дѣти кождому подобаютъ ся, и доживши мужеского вѣку, станутъ промысловыми людьми. Но найважнѣйшою и найпотребнѣйшою рѣчею въ житю человѣка есть его просвѣта, бо все инше основуесь, опираесь на просвѣтѣ.

И наше прекрасне богослуженіе домагае ся отъ Русинôвъ просвѣщенія, науки, бо на Іорданъ спѣваютъ: Господь просвѣщеніе... а на Великдень снова: Воскресенія день просвѣтимъ ся люди....

Цѣсарь Францъ Іосифъ І.

Дѣти отже повиннî всѣ, хлопцѣ и дѣвчата, маліи и великіи, все съ молитвословами въ рукахъ въ церквѣ спѣвати въ голосъ за священникомъ и дякомъ цѣлу кожду отправу.

Давнѣйше рускіи князѣ, о котрыхъ въ сей газетцѣ читаете, будовали церкви и монастырѣ, а при нихъ заводили школы, где учили читати, рахувати и спѣвати — ôттакъ за панованя польского старали ся патріархи, метрополиты, владыки, епископы, протопопы и черцѣ нашіи Василіяне о просвѣщеніе, ба навѣть було досыть рускихъ друкарней, а то: въ Краковѣ, Львовѣ, Крылосѣ, Угорцяхъ, Стратынѣ, Долгополю, Уневѣ; — но заразъ потомъ настала темнота и неволя – допервa за владѣнія австрійского стало лекше, скасовано неволю и запроваджено школы парафіальнî, т. е. при кождôй церквѣ дякъ учивъ дѣтей, а нынѣ уже ученіи учителѣ и по селахъ сутъ. Цѣсарѣ бо австрійскіи, почавши отъ Маріи Тересы ажь до нынѣ счастливо намъ панующого Найяснѣйшого Монарха нашого Францъ Іосифа І., сутъ рускому народу и вашими правдивыми пріятелями, и они то пôднесли просвѣту руского народа. Въ новѣйшихъ же часахъ були межи многими найбôльшіи пріятелѣ дѣтей такожь: Владыка перемышльскій, Иванъ Снѣгурскій; владыка холмскій и крылошанинъ львôвскій Михаилъ Куземскій и Митрополитъ Яхимовичъ, которыхъ образки съ коротенькимъ описомъ ихъ житя въ сей газетцѣ будутъ помѣщеніи.

Въ иншихъ краяхъ, що такожь такъ якъ нашъ край належатъ до австрійско-угорскои монархіи, тамъ народъ и лучше ся мае, бо просвѣщеніе отъ давна поступало впередъ; но тіи краѣ не були пôдъ панованьемъ Польщи; въ тыхъ то краяхъ коронныхъ, н. пр. въ архикняжествѣ Австріи, або въ княжествѣ Стиріи отъ насъ на западъ, или въ королевствѣ Хорваціи въ западно-полудневой сторонѣ отъ насъ, много добрыхъ ремѣсникôвъ, фабрикъ, до-

рôгъ; хаты хлопскіи якъ дверы, худоба красна, а конѣ хлопскіи такіи великѝ и хорошіи, якъ панскіи при карытѣ. Не знайдете тамъ ни одного дому хлопского, гдебы на полицѣ не лежало кôльканайцять книжокъ, пишучихъ о розличныхъ рѣчахъ; тамъ старшіи и молодшіи удержуютъ собѣ газеты поучаючіи, а кождый на своимъ рôднôмъ языцѣ и письмѣ. И у насъ нынѣ дѣялобы ся такъ само, колибы рускій нашъ народъ скорше бувъ дôставъ ся зъ пôдъ бутного бѣлого орла пôдъ справедливый и лагодный чорно-жолтый австрійскій; но судьба кождого народа въ рукахъ Божихъ, а здуфалого бутного не минае кара Божа, якъ того уже масте приклады въ исторіи библѣйной, и въ исторіи руского народа, которіи то книжки повиннѝ дѣти все а все голосно читати; бо тихе читанье вотягае за собою самоту и задуму, — а голосне громадитъ людей розличного вѣку и обоего пола около одного огнища; причиняеся до вытворюваня общественного житя товаришеского, выкликуе свободу ума, вліяе на огладу обычаевъ, выробляе ясну и поточисту бесѣду. Голосне читанье подае случайнôсть розпознаня, чи читаючій или слухаючій розумѣе и понимае то, що читае ся, зъ чого повстаютъ вопросы, дополненія и объясненія, — толкъ. Тому то, дѣтоньки, скоро яку руску книжечку або письмо руске возмете до рукъ, то все читайте на г о л о с ъ!

Одного разу переѣзджавъ побожный рускій князь Левъ, основатель мѣста Львова, черезъ невеличке село по при хатчину дяка, котра коло церкви при дорозѣ обсаджена грушками, на цѣле майже село була видною. Тутъ зачувши красный голосъ хлопака, читаючого вечерніи псалмы: „Благослови душе моя Господа....“ задержавъ ся прислухуючись; но коли учувъ прекрасное пѣніе: „Блаженъ мужъ иже не идетъ на совѣтъ нечестивыхъ,“ вступивъ до тои дякôвки, обдаровавъ щедро старенького дяка и того хлопака, а коли переконавъ ся князь, що здоровый и чистый хлопакъ цѣкаво и смѣло на кожде пытанье отповѣдавъ и охоту до дальшои науки объявлявъ, велѣвъ его взяти до Львова на свôй коштъ мовлячи: „Якъ ся выучишь добре, зроблю тебе бояромъ, паномъ.“

Теперъ дѣти увѣряетесь, що голосне читанье и пѣніе сталось причиною великого счастя того хлопця. Но и недавными часами коло Коссова ѣдучи на кони одинъ цѣсарскій капитанъ-Русинъ, а увидѣвши на горбку купочку дѣтей, що пасли худобу и межи ними одного пастушка съ книжкою въ руцѣ голосно читаючого, — а была то цѣкава книжка: „Село Клекотинъ,“ уложена нашимъ преславнымъ миссіонаромъ-проповѣдникомъ отцемъ Мохомъ, пôдъѣхавъ къ тои дѣтворѣ, велѣвъ показати собѣ книжку, записавъ щось въ маленькій книжочцѣ оловцемъ, похваливъ дѣтей, давъ кождому по шустцѣ, а Андрухови, що голосно читавъ, даючи оденъ риньскій сказавъ: „На тобѣ риньскій и попроси Панъ-Отця, щобы тобѣ купили въ Львовѣ молитвословъ.“

Такъ отже, дѣтоньки, нехай кожде зъ васъ мае свôй молитвословець; нехай ходитъ у свою церковь и на голосъ нехай хвалитъ Господа Бога, що его сотворивъ Русиномъ, що мае свою мову, свое письмо и свою церковь православну. Величайтеся тымъ, дѣтоньки!

Отъ таке я хотѣвъ написати, та на другій разъ напишу вамъ еще, а теперь поручаю Васъ Богу, вашимъ дорогимъ Родичамъ, Вашому любезному сродству, Вашимъ добрымъ сосѣдамъ и правдивымъ Вашимъ пріятелямъ.

Пращайте здоровеньки
Вашъ **Филяретъ**.

ГÔРСКА ДИТИНА.

(Оповѣданье, написавъ С. К.)
(Дальше.)

Гринь и въ школѣ отличавъ ся межи своими другами: учивъ ся найлучше въ школѣ, шанувавъ своихъ професорôвъ, тожь и никто не мавъ причины жаловатися на него. Кождого року, коли тôлько прійшовъ на празнины до дому, и привитавъ ся съ своими родителями, такъ заразъ спѣшивъ до другого свого батька, до панъ-отця, щобы отдати ему приналежну честь и подякувати за добродѣйства, якихъ дознававъ часто черезъ цѣлый годъ шкôльный. Старенькій священникъ казавъ собѣ показати свѣдоцтво, а пересвѣдчивши ся, що Гринь зъ кождого предмету мае найлучшу ноту, благословивъ его, тѣшивъ ся якъбы рôднымъ сыномъ, и обѣцявъ на будучнôсть вспомагати его добрымъ совѣтомъ и нещадити своеи щедрои руки, наколи тôлько дальше буде робити такъ хорошій успѣхъ въ наукахъ.

А щожь дякъ на тое?... запытаете дѣтоньки. Дякъ не знавъ самъ, чи плакати, чи смѣятися, чи спѣвати, такъ ему то якось все дивно выдавало ся. Коли часомъ Гринь хоче ему показати свое шкôльне свѣдоцтво, то ôнъ заразъ заговоритъ: „Я знаю, дѣтинко, що тамъ стоитъ все добре о тобѣ, бо менѣ нашъ священникъ оповѣдали, але читати не могу безъ окулярôвъ; церковнѝ книги еще яко тако, бо умѣю уже все на память, але такій дрôбный друкъ — скоропись то не на мои старѝ очи. Чоловѣкъ выслѣпавъ очи надъ псалтырою при усопшихъ, вѣчная имъ память! Но, но, памятай, дитинко, на слова святого писанія: „Блаженніи алчущіи и жаждущіи правды, яко тіи насытятъ ся.“

Гринь слухавъ съ увагою слова свого давного учителя, а коли тойже скôнчивъ, хопивъ его за руку и поцѣловавъ. Теперъ дякъ розплакавъ ся якъ дитина, хотѣвъ щось еще говорити изъ св. писанія, но не мôгъ, тôлько одно слово пôвголосомъ повтарявъ: „смиренніи и смиренніи...“

Отъ такъ ишовъ нашому Гриневи годъ за годомъ, и уже бувъ въ семой латиньской клясѣ, коли разъ ненадѣйно приѣхали до него родителѣ и оповѣли ему, що мае ставити ся до войска. Прикро зробило ся ему на души: опускати школу не дуже бувъ радъ, где всѣ професоры такъ щиро его любили и шановали яко найстаршого вѣкомъ и найздôбнѣйшого ученика, а кромѣ того ôнъ велику охоту мавъ зôстали колись священникомъ. Пригадавши собѣ, що буде мусѣвъ попращати ся съ пріятелями школьными, книжками и съ всемъ ему дорогимъ може и на всегда, и пôйде въ свѣтъ межи чужіи люди, гôрко заплакавъ!

Старый Дроздъ, побачивши заплаканыхъ матеръ и сына, покрутивъ головою — що було знакомъ незадоволенія — сказавъ:

— Подиви ся, сыну, на мене! я выслуживъ цѣсареви вѣрно и щиро черезъ пятнайцять лѣтъ, бувъ кôльканайцять разôвъ въ такôмъ огни, где кулѣ якъ градъ летѣли и рôжными голосами коло уха свистали; мои братя жовнярѣ якъ снопы падали коло мене, нуряючи ся въ калужи собственнои крови, а прецѣ мене Богъ охоронивъ отъ смерти и я повернувъ здоровъ до дому. Чомужь и ты не маешь ступати за моимъ примѣромъ? Умѣешь читати, писати, говорити по нѣмецки,

зôстанешь въ короткôмъ времени офицеромъ, если будешь ся такъ справовати якъ въ школѣ, и покажешь свѣтови, що и руска дѣтина гôдна носити шаблю при боцѣ, боронити свою отчину и посвятити житье для свого и надъ все ему найдорожшого монарха. Встыдайся плакати и помни на тое, що свѣтъ розуму учитъ. Що ôтберутъ тебе, о тôмъ и не сомнѣвати, але не ты перші̂й и не ты послѣдный; пôйдешь съ другими въ свѣтъ широкій, пôзнаешь рôжніи пароды, ихъ звычаѣ, трудолюбіе, любовь къ отчинѣ, и научишь ся черезъ тое богато рѣчей, о котрыхъ бы ся тобѣ певне не снило въ кутѣ за комином на печи.

Така промова утихомирила матеръ и сына, котрѝ отерши слезы зъ очей, и ôтдихнувши тяженько, погодили ся якось съ призначеною судьбою.

— Отець небесный и пречистая Дѣва не забудутъ на мене утраплену, — сказала мати, — и дозволятъ менѣ еще разъ тобою, дѣтинко, въ житю дочеснôмъ натѣшити ся!

Въ короткôмъ времени по тôмъ приключенію, Гринь якъ тôлько ставъ передъ комисіею асентерунковою, такъ и заразъ сказали всѣ старшѝ, що здатный, понеже панъ якійсь богатый напередъ розповѣдавъ о его добрыхъ свойствахъ и желавъ собѣ, щобы Гринь конче зôставъ жовнѣромъ.

Гринь отримавши отъ своихъ родичей благословеніе на дорогу, а изъ цѣсарского магазину блескучу зброю и мундуръ войсковый, пôйшовъ служити отчинѣ съ другими новобранцями, котрѝ еще на прощаніе заспѣвали тужливымъ и за серце стискаючимъ голосомъ ревну жовнярску пѣсню.

Зъ войска писавъ до родичей часто о своемъ поведенію, а одного разу завѣдомивъ ихъ, що сподѣетъ ся зôстати офицеромъ, понеже придѣлено его до военной школы. Вѣсть тая въ короткôмъ времени справдила ся: разъ въ будный день повертаючи дякъ черезъ „Макогонôвъ верхъ“ до дому, розповѣдавъ переходячимъ, що старый Дроздъ нанявъ хвалу Божу за здоровье своего сына, котрому при войску ôдобрали уже карабинъ и танистру, а припяли до боку шаблю съ великою золотою китицею.

Настала вôйна. Тысячи громовыхъ звукôвъ розлягли ся зъ пушокъ по воздусѣ, и тысячи рускихъ дѣтей полягли на италійской землицѣ богатырскою смертію, щобы уже на вѣки не побачити родимои стрѣхи и зôставити старенькихъ та безсильныхъ родичей до смерти безъ всякого догляду. Богато повернуло до отцѣвскои загороды по скôнченой вôйнѣ, тôлько на тое, щобы ихъ на печи заходити: одному урвало руку, другому ногу, а иншого зновъ такъ покарбашували кулѣ, що не знати було, чи то чоловѣкъ; а прецѣ живъ и прійшовъ до дому показати всѣмъ, кôлько то рускій жовнѣрь есть въ состоянію вытримати!

За молодого Дрозда довго не було жадной чутки, а въ домѣ его родичѣвъ панувавъ великій смутокъ, понеже стара мати не могла погодити ся съ тою гадкою, щобы еи сынъ, дорога еи потѣха, мавъ згинути ôтъ ворожои кулѣ. Старый Дроздъ ходивъ часто до далекого мѣсточка довѣдовати ся, чи нема якого листу, але за кождымъ разомъ повертавъ до дому заклопотаный съ ничимъ. Безъухій Шудрика, служивши также при войску, розповѣдавъ кождому, що бачивъ на вла-

снiи очи, якъ бомба зôрвала коневи голову, на котрôмъ молодый Дроздъ сидѣвъ и всѣ люди говорили о его смерти.

Коли въ осѣнну пору сидѣвъ старый Дроздъ съ непотѣшною женою уже пôзно вечеромъ въ хатѣ, забренькотѣвъ ктось пôдъ ôткнами шабелькою; двери отворили ся и передъ ними ставъ ихъ любый сынъ — капѣтанъ!

Мати зъ великои радости не могла слова промовити, тôлько ухопила его за шию, зависла на нѣмъ, мовъ суха галузь вербова на здоровеннôмъ дубѣ, и пôвголосомъ шептала: „Гринуню мôй!... мое житье дороге... прецѣ разъ дочекала ся я того щастя!...“ А отець? Отець пôдскочивъ собѣ до горы, хопивъ ся якогось кôлка вбитого въ грагаръ, пôднѣсъ ся цѣлый въ воздухъ и трѣснувъ такъ сильно ходаками о стелю, що ажь капѣтаньская шабля зазвенѣла, мовбы хотѣла сказати: „То мôй панъ мае еще славити Бога здорового и крѣпкого батька.“ Потомъ спустивъ ся легесенько на землю, притиснувъ свого жовнярика такъ якось дивно до себе, що и поясъ пукъ и шабля отлетѣла, а тôлько чути було сердечный поцѣлуй отця съ сыномъ и урываниѣ слова — знакъ неописанои радости, счастливои матери.

Офицеръ Григорій Дроздъ и его краянъ Шудрика.

Знаете, дѣтоньки, кôлько капѣтана отець, старый Дроздъ, мавъ лѣтъ? Ни бôльше, ни менше, тôлько ôсмдесять. Такихъ то людей еще можь подыбати въ нашихъ горахъ тамъ, где рука хищного и завистного брата незгоды немогла закинути еще своихъ адскихъ сѣтей и замѣнити чоловѣка по просту въ прирядъ механичный, щобы нимъ пôсля сподобы поводити!

Отъ такъ повернувъ панъ Григорій Дроздъ пôдъ отцѣвскую стрѣху, осолодити житье родичамъ, на ихъ старiи лѣта, а Господь Богъ за тое не поскупивъ ему своихъ дарôвъ. Увидѣвши, якъ въ однôмъ селѣ выдобуваютъ нафту, а безумнiи люди спродаютъ за червону хустку и литру гôркои воды святу землю, зъ котрои колись моглибы тысячи брати, перестерѣгавъ ихъ и поучавъ, щобы не давали ся отуманювати. Але то все ничого не помагало; купивъ отже и для себе певну часть грунту — чотыри метры квадратовиѣ — и зъ того

доробивъ ся великого маетку. Взявъ собѣ за жену дочь знаменитого роду, купивъ два села и днесь есть счастливымъ отцемъ численнои родины. Найстаршій его сынъ Володимиръ ходитъ днесь въ Львовѣ до школы, а два меншѣ хлопчики еще съ меншою сестричкою Ольгою, мешкаютъ на селѣ, где маютъ въ дома учителя, съ котрымъ въ день учатъ ся, а вечеромъ особливо въ зимовой порѣ розмавляютъ съ отцемъ и матерею о рôжныхъ пожиточныхъ рѣчахъ....

Д-ръ ІОСИФЪ СЕМБРАТОВИЧЪ,
митрополитъ галицкои Руси.

Отъ вамъ, дѣточки портретъ нашого Преосвященного митрополита львôвского, отличаючого ся заслугами для блага нашого отечества и нашои святои церкви. Той нашъ пастырь есть родомъ зъ Крыницѣ, родивъ ся 8. падолиста 1821. р. отже дня 8. падолиста с. г. мае уже 60 лѣтъ вѣку. Отданъ до школы кôнчивъ тіи же въ Вѣдни, и вже 7. жолтня 1845. р. былъ рукоположенъ въ священники, а въ годъ пôзнѣйше пôддавши ся строгому екзамину, получивъ на университетѣ вѣденскôмъ степень доктора богословія, и оставалъ ажь до р. 1852. яко префектъ львôвскои духовнои семинаріи и яко професоръ на львôвскôмъ университетѣ, а послѣ того уже въ р. 1853. покликано его до Вѣдня на вицеректора вѣденьскои духовнои семинаріи. Въ пять лѣтъ пôзнѣйше повернувъ знова до Львова, и уже въ р. 1865. именованый бувъ архіепископомъ Назіязенскимъ, а въ р. 1870. дня 18. мая митрополитомъ галицкои Руси, отъ которого часу до теперъ въ Львовѣ пробуваетъ.

Вы, дѣтоньки, може и бачили где-которіи того нашого отця, который такъ часто посѣщае всѣ майже мѣста и села, а тамъ вы и пôзнали его высокіи свойства яко архипастыря рôвно якъ и яко руского патріота. Цѣла галицка Русь знае его глубоку религійность, безпримѣрну и правдиву апостольску ревнôсть въ исполненію своихъ должностей, твердость и непоколебимость правого характера, снисходительность къ подчиненымъ, и необыкновенну гуманность. За его то стараніемъ искорененъ у бôльшой части галицкихъ селянъ погубный порокъ піянство и вознобновленъ величавый храмъ свят. Георгія (св. Юръ) въ Львовѣ; — пôдъ его верховнымъ покровительствомъ процвѣтаютъ нашѣ народнѣ институціи; въ нимъ маютъ рускіи бурсы своего покровителя. Если же додамо до того еще и тое

рѣдкое самоотверженіе, съ якимъ высокій сей достойникъ посѣщаетъ що року пôдчиненнû своему вѣдомству церкви, укрѣпляючи вѣрныхъ въ истинно христіянской религійно-моральной жизни; ту неустрашимость, съ якою защищаетъ руске священство и рускій нарôдъ отъ напастей и клеветъ ворогôвъ, и той патріотизмъ, якимъ загрѣвае пôдчиненныхъ собѣ священниковъ къ неизмѣнности народному дѣлу, — то отъ вамъ и примѣръ „пастыря добраго, полагающаго душу свою за овцы своя!“

Нема може другого подôбного случая, щобы народнôсть була такъ тѣсно съ церквою соединеною, якъ у насъ Русинôвъ; — не диво отже, а зовсѣмъ природно и справедливо, що зъ давенъ-давна считаютъ ся у насъ верховніи начальники рускихъ церквей начальниками, представителями и заступниками самого-же народа, и имена многихъ изъ нихъ записанû въ самôмъ дѣлѣ нестертыми буквами такъ въ нашой народной исторіи, рôвно якъ и въ благодарныхъ сердцяхъ руского народа. Нашь достойный пастырь, Іосифъ, есть и зôстане однымъ зъ тыхъ великихъ мужей. Любѣмъ его, дѣтоньки, и величаймо ся нимъ!

Н. М.

Основанія до честного житя.

(На примѣрахъ стародавныхъ славныхъ людей).

Розторопности должнôстью есть испытовати и вышуковати правды.

Той бывае за найрозважнѣйшого уважаемый, кто найлучше дослѣдити умѣе, що въ кождой рѣчи есть найправдивѣйше. Природа дала кождому роду жіючихъ существъ, щобы стерѣгъ себе, житье и тѣло, хоронивъ ся того, що выдае ся ему вреднымъ; щобы вышуковавъ и соберавъ все то, що потрѣбне до житя. Слѣдити же и испытовати правды, есть свойственностію человѣка, который самъ одинъ обдареный розумомъ; въ нашихъ же умыслахъ есть якась ненасычена пожаданнôсть видѣти правды. Прото, коли мы свобôдніи ôтъ занятій и старапій, бажаемъ щось видѣти, слышати, научити ся, и думаемъ, що познаніе укрытыхъ рѣчей або дивныхъ, есть намъ потрѣбне до счастливого житя. Отличатись въ умѣетности то хорошо, а не умѣти и блудити се — гидко!

Умѣетность есть прокормленьемъ души.

Въ самыхъ предметахъ нашои науки и въ познанію правды есть щось такого, що насъ до ученя ся и знанія побуджае. Бо чижь не видимъ наслаждаючихъ ся благородными науками и штуками, що часомъ не дбаютъ ни о здоровье, ни о домовіи рѣчи, а найбôльшу роскôшь чувствуютъ въ упражненію ся и трудѣ своеи науки або штуки. Примѣръ ревнія до науки маемъ на Архимедѣ, который описувавъ рѣчи съ такою увагою и съ такою ревностію, що дажє не чувъ, якъ его ôтчину, Сиракузы, занято. Питагоръ и Плято заявляючи потребу тамъ ити, гдебы ся чогось научити можна, перейшли великіи дикунôвъ краѣ и переплыли не одно море. О Демокритѣ кажутъ, що ся позбавивъ очей, щобы нно душу насытити наукою; ôнъ то занедбавъ свои добра и лишивъ неуправніи поля. Карнеадъ, трудолюбивый и постоянный поборникъ мудрости, такъ дуже посвятивъ ся на вышуканье правды, що сѣвши до обѣду, забувъ посягнути рукою. Уважанье природы есть гейбы природный кормъ души и умыслôвъ нашихъ, а саме дослѣджованье великихъ и укрытыхъ рѣчей есть утѣхою.

Постоянный трудъ и упражненіе ся побѣждаютъ натуру.

Демостенъ, голова бесѣдниковъ греческихъ, таку мавъ охоту учити ся и такои докладавъ працѣ, що пильностію и дотепомъ побѣдивъ перепоны натуры. Загиковавъ ся дуже, що даже першои буквы въ искуствѣ ораторскомъ, которого ся учивъ, не мôгъ вымовити, а однако доказавъ усильнымъ упражненіемъ, що никого гладше бесѣдуючого не було отъ него, и свôй проразливый голосъ успособивъ до милозвучности. Составъ тѣла его бувъ тоже ненатуральный, слабосильный, а и той укрѣпивъ. Взявши въ уста камѣнцѣ сильнымъ голосомъ много стиховъ выголошувавъ, переходячи на трудныхъ мѣстцяхъ, поспѣшнымъ крокомъ поступачи. Вправляючи ся въ вымовѣ на берегахъ моря, о которіи ôтбивали ся филѣ морскіи, привыкавъ не зважати на моркотанье взрушеного собранія. Ôнъ то построивъ собѣ пôдземный льохъ, въ которôмъ замкненый часомъ и два мѣсяцѣ упражнявъ ся въ рухахъ и голосѣ, съ на-пôвъ оголеною головою, щобы не мôгъ межи люди показати ся изъ встыду. Такъ моцуючи ся довго съ натурою поконавъ ею совершенно.

Нема ничь, чого бы постоянный трудъ, пильна и докладна старанность не перемогли. Философъ Стильпо, мегарикъ дотепный и захваленый въ своимъ часѣ, бувъ зъ природы склонный до піяньства, но наукою ту плюгаву натуру улагодивъ и покинувъ. Зопиръ такій ученый, що знавъ натуры и обычаѣ людей зъ тѣла, очей, лиця, чола, сказавъ на великомъ собранію, що Сократъ есть тупого розуму, на що Альцибядъ голосно розсмѣявъ ся, а Сократъ самъ признавъ ся до тыхъ вадъ вродженыхъ, но черезъ розумъ позбувъ ся ихъ. И по правдѣ вады могутъ ся родити зъ природныхъ причинъ, але зъ грунту выкорененіи бути не могутъ, хиба черезъ волю, науку и карность. Розумъ человѣка що собѣ накаже, то ему ся стае.

(Конець буде.)

КАВА.

Пôсля Романа Заклиньского. (Конець).

Щожъ го именно такъ сильно дѣйствуе на организмъ человѣка? Ото знаходитъ ся въ зернятахъ кавовыхъ творива, зване кафеина, и оно то выкликуе то сильне круженье крови и спонукуе системъ нервовый до бôльшои дѣятельности. Зъ тои причины ôтъ кавы розвеселяе ся человѣкъ, утомленый покрѣпляе ся, пяный отверезуе ся, спячому сонъ ôтберае ся и утихомиряе голодъ, противно есть кава лѣкомъ на некоторіи слабости, а именно на бôль головы, на затканье, на блювоты, на кишковый катаръ, на пропасницю, на здутье, а человѣка затроеного опоемъ (opium) або чемерникомъ (helleborus) приводятъ до притомности мôцною кавою.

На гостець есть кава также лѣкомъ. Johnston пише, що одинъ мужчина занедужавъ въ 25. роцѣ житя на гостець и проживъ до 50. року въ такъ тяжкой недузѣ, що уже въ его суставахъ въ ногахъ и рукахъ потворили ся вузлы вапняни. Тогды порадили ему пити каву и ажь она вылѣчила его зъ тои хоробы. Лѣкарь шлескій Гутманъ пише, що ôнъ дае хорымъ на дифтерію по при инши лѣки также вина и кавы для взмôцненя.

Сметанка и цукоръ суть въ кавѣ дуже потребни, особливо дѣтямъ, которымъ много родичѣвъ не дозваляютъ даже пити кавы, бо кажутъ, що имъ буде шкодити. И справедливо. Професоръ докторъ Бокъ совѣтуе даже не давати дѣтямъ въ загалѣ стравъ дразнящихъ, ани такихъ же напиткôвъ, якими суть: корѣнье, кава, гербата, вино и пиво, особенно дѣтямъ ôтъ 1. до 7. року, старшимъ же отъ 8. до 16. року поручае вже напитки: воду и молоко, га-

кожь слабу каву и гербату, розумѣетъ ся съ сметанкою, молокомъ и цукромъ добре заправлену каву и то не горячу, бо власне тогды знаходитъ ся въ ней кафеина, котора есть шкодливою.

Звычайно до питя уживаетъ ся кава пражена, т. е. въ пьецкахъ упалена, але понеже черезъ праженье уходитъ часть ароматична и пріятный смакъ, то добре есть додати до пьецка на ½ кильо 2 дека (20 грамôвъ) мѣлко-товченого цукру, и такъ пражити, черезъ що цукоръ окружитъ кожде зернятко охоронною поволокою, а тогды не улетитъ зъ кавы ароматъ. Коли жарена кава прибере барву брунатно-червону, и починае упрѣвати, тогды она есть уже упражена, взятя отже треба пьецокъ и сильно нимъ трясти, и ажь охолоджену высыпати до замкненого начиня.

Въ фусахъ, якіи потôмъ при вареню кавы въ машинцѣ позôстаютъ, позôстаютъ такожь поживніи части, а именно клей, который надае напиткови пріемного смаку и силы, длятого добре есть до мѣлко-меленои кавы додати трошки соды (Natron bicarbonicum), котора розпускае той клей. На одинъ разъ дае ся до кавы лишь тôлько соды, що змѣститъ ся на кôнчикъ ножа. На одну шклянку дае ся 15 грамôвъ мелкои кавы. Фусы, якіи зôстаютъ въ машинцѣ, повинні складати ся, бо зъ нихъ есть слѣдуючій хосенъ: ними добре есть въ осени тучити гуси и каплуны; уживаютъ ихъ яко навôзъ на землю вазонкову; робятъ зъ нихъ фарбу брунатну и перутъ ся въ нихъ рукавички брунатніи. Свѣжіи фусы кавовіи служити могутъ до поправленя повѣтра хатного, бо они втягаютъ въ себе газы, а даже сырыми зернятами добре есть кадити, бо они притягаютъ до себе всяке нечисте повѣтре.

Въ кôнци зауважае ся, що не тôлько добре есть, але и потреба передъ жареньемъ кавы ею въ водѣ выполокати 10 до 12 минутъ, разъ що изъ склепу есть нечистою, а потôмъ и длятого, що кава являе ся въ гандлю часто фарбована, котора то фарба есть шкодливою — въ водѣ отже сполокуе ся та фарба, — въ загалѣ уже черезъ тертье зернятъ кавовыхъ въ бѣлой хустцѣ пôзнати, котора есть фалшована — тая забарвляе платокъ на зелено, а въ водѣ полокана забарвляе туюжь такожь зелено, що не послѣдуе отъ доброи и правдивои кавы.

Всякіи мелко-утертіи сорты кавы суть безъусловно фабрикатами, зарôвно и всякіи роды цикоріи суть лишь шкодливыми и совсѣмъ не полѣпшаютъ чисту каву, длятого шкода и крайцара выкидати на подôбніи излишніи препарата, которіи сдѣланіи суть зъ найгôршихъ ингредиенцій.

БУЗЬКО.

(Дальше до ч. 11.)

Звѣря думае, чувствуе и памятае, о чôмъ кождый пересвѣдчитъ ся, который тôлько тихо, терпеливо и съ вытревалостію заслону стягае зъ таемничого свѣта звѣрятъ.

Въ селѣ Островѣ, въ рогатыньскôмъ повѣтѣ, ôтлѣтаючи бузьки лишили разъ одного зъ свого стада, безъсомнѣнно узнаного за слабого до ôтбытя далекои подорожи. До пôзнои осени шукавъ собѣ той залишеный бѣдакъ поживлѣня по лугахъ и поляхъ; нôчь переводивъ на гнѣздѣ родимôмъ. Пôдъ зиму почавъ ся уже самъ впрошувати до хаты селянскои, а на веснѣ съ великою радостію витавъ вертаючи зъ зимовиска бузьки. Они не приняли его до себе, ôтганяли и переслѣдовали такъ, що бѣдакъ мусѣвъ хоронитись передъ ними до хаты, где зимовавъ. Але и тутъ не були ему дуже раді; и коли завзятôсть инныхъ бузькôвъ противъ нему не переставала, кинувъ ся зъ отчаянія въ огонь въ пѣчь — ставъ ся самоубійцею!

Зъ того, що до теперъ сказано було, выплывае, що бузьки ôтзначаютъ ся отъ иншихъ звѣрятъ высшою мудростію и свѣдомостію — ходитъ намъ теперъ еще поговорити о тôмъ, якій мы зъ него пожитокъ маемъ?

Мясо бузька посѣдае непріятный запахъ,

есть лыковате и несмачне; пѣря можна бы еще ôтъ бѣды ужити на постѣль — и отъ все, що догодило бы человѣкови. Давнѣйше еще саломъ бузька, которе есть жовте, смаровано члены доткненй подагрою, було отже оно лѣкомъ; жолчь знова була лѣкомъ на бôль очей, а жолудокъ высушеный и спрошкованый бувъ добрый противъ отроеню, но о тôмъ теперъ и бесѣды не ма. И що за користь зъ бузька?

Пытанье теперь: чи бузько для рôльництва есть пожиточный чи шкôдливый? Въ тôмъ отношеню рôжно говорятъ. Пересвѣдчено ся, що ôнъ зъѣдае пчолы, молодй гусята и качата, ловитъ рыбы, заяцѣ молодй, куропатвы, деркачѣ, жайворонки, но пересвѣдчено ся такожь, що съ великимъ апетитомъ зъѣдае ôнъ и мыши, разъ въ протягу пôвъ годины зловивъ 32 мышей и одну кертицю. Вѣдомо такожь, що зъѣдае яйцѣ малыхъ пташкôвъ, що гнѣзда ихъ нищитъ, и зъ того взгляду мае бути бузько шкодникомъ, а пожиточнымъ, що ловитъ мыши, хрущѣ, насѣкомîи, хробаки и гусельницѣ въ дуже великôмъ числѣ. А одинъ ученый говоритъ, що лишь самцѣ суть такими шкодливыми, длятого радитъ, щобы въ часѣ, коли суть уже молодй въ гнѣздѣ, убити самця, а самиця не маючи часу до ловôвъ далекихъ выкормитъ молодйи самыми насѣкомыми, жабами и ящѣрками.

Иншй ученй боронятъ бузька, и говорятъ що ôнъ лишь зъ бѣды ловитъ часами рыбы, и коли есть досыть жабъ, ящѣрокъ и иншого плюгавства, то не лакомитъ ся на ничь иншого, а хотьбы часомъ полакомивъ ся, не зробитъ еще черезъ то великои шкоды, а ôльшого пожитку приноситъ, що на поли сбирае плюгавство; рыбы ловитъ ôнъ звычайно зъ высыхаючихъ ставôвъ або рѣкъ, качата и иншіи птицѣ ловитъ хиба въ дуже сухихъ рокахъ. Такъ само рѣчь мае ся съ пчолами.

Особливо пожиточнымъ есть бузько освоеный въ огородахъ, где зъѣдае все що знайде, черезъ що чиститъ огородъ, есть отже добрымъ огородникомъ.

(Конецъ).

Вовкъ и песъ.

„Здоровъ куме! ты червоный и пызатый!“
Каже вовкъ до пса,
„А я! тонкій та косматый,
Божь то ѣсти що не ма!
Але вы псы по цѣлыхъ дняхъ
Усе щось мелете въ зубахъ!“
„Етъ що куме! пусти слова,“
Каже песъ, — и ты-бъ измоловъ,
Кобы такъ и тобѣ страва готова
И свôй кусокъ готовъ!
Отъ знаешь куме! ходи зо мною,
Будешь жити въ супокою
И у выгодахъ якъ николи.“
Задумавсь вовкъ, тай поволи
Иде за псомъ: „Куме! а лишь почекай,
Та скажи, где то той край,
Що усёго есть у брôдъ:
Много стравы и выгôдъ?“
„Та де?“ каже песъ, „ходи за мною,
Не далеко за горою
У селѣ. Правда, черезъ цѣлу днину
Стою на припонѣ, но зъ голоду не гину;
Всего дадутъ и ѣсти и пити,
Та лише кажутъ на припонѣ жити.“
„Що?“ каже вовкъ, „за хлѣба окрушинку,
Ити свободному у яремъ?!
Выбачай брате! прости сынку!
Безъ волѣ и въ щастю жити не будемъ!“

* * *

И до Васъ, рускй соколята,
Колись въ такй озвутъ ся слова;
Зганятъ вамъ рôдныхъ и маму и тата,
Грубою прозве ся рôдна Ваша мова.
И Вамъ покажутъ достатки и славу,
Лишь скажутъ чужимъ служити богамъ.
Тожь не прійметъ хотьбы яку страву,
Що въ рабствѣ, неволѣ скажутъ ѣсти Вамъ!

Марія Петрушевич.

Контушъ, фракъ и сѣракъ.

БАЙКА.

Контушь выбѣгъ зъ кавярни,
Зъ трактиру куцый фракъ,
Оба пайташи гарнѝ,
Подыбали сѣракъ.
„Овче племя собаче,
Нынѣ плетесь туда,
Время лѣтне горяче....“
Сѣракъ: „„Прійде зима!““
Минуло лѣто вскорѣ,
Потисъ морозъ тишкомъ,
Контушь и фракъ въ покорѣ
Накрылись сѣракомъ.

Ис. Р. Пасѣчинскій.

Анегдоты.

Одинъ професоръ на выкладахъ въ школѣ, коли его ученики не сидѣли тахо и не уважали на его мудріи теоріи, розгнѣваный, крикнувъ: „Або вы мовчѣтъ а я буду слухавъ, або я буду мовчати, а вы слухайте!“

Клеантесъ побачивъ разъ одного зъ своихъ пріятелѣвъ, который ходячи муркотавъ щось пôдъ носомъ, а приступивши до него, спытавъ, съ кимъ розмавляе?

— Самъ съ собою, — отвѣтивъ тойже.

— Уважай же — замѣтивъ на тое Клеантесъ — щобы ты не говоривъ съ злымъ человѣкомъ!

Зôйшли ся два ученики и стали говорити про телеграфъ.

— Що то за добра рѣчь той телеграфъ,— сказавъ перший,—коли за кôлька минутъ можна мати ôтповѣдь зъ стороны хотьбы о сто миль ôтдаленои!

— О сему перечу, — втрутивъ другій. — Буде тому три недѣлѣ, коли я до мого вуйка телеграфовавъ, щобы менѣ 50 злр. пôславъ, а доси еще не получивъ отвѣта.

Задача рахункова.

„Богато маешь яблокъ?“ — пытала ся сестра брата.

„Два разы тôлько, половина и четвертина того, що маю, и още одно въ додатку, булобы разомъ 100 яблокъ!“ ôтповѣвъ братъ на тое.

Кôлькожь яблокъ мавъ ôнъ?

Загадки.

1. Въ день спочивае,
Въ вечеръ лѣтае.

2. Мае роги и ноги,
Держитъ ся пôдлоги.

3. А що то есть за вôзъ,
Що ѣде безъ колёсъ?

4. Сѣмъ бѣдъ знае,
Отъ ножа умерае.

Шарада.

Друге съ первымъ муха — вечеромъ лѣтае,
Она хоть маленька, страшенно кусае.
Перше съ другимъ имя есть мужа святого,
Который намъ списавъ наукъ Христа много.

Приповѣдки.

Для всякого зерна
Своя борозда.

Що на сердци,
То на устахъ.

Безъ соли, безъ хлѣба
Половина обѣда.

Кого що болитъ,
Той о тôмъ и говоритъ.

Не убирай ся парадно,
Але опрятно.

Важне для г. Учителей и Родителей.

Дня 6. серпня с. р. затвердило ц. к. Намѣстничество рѣшеніемъ своимъ до ч. 37.847 „Статутъ руского товариства педагогичного.“ Членомъ того товариства буде той, кто уплатитъ 50 кр. вступного и уплачуе рôчну вкладку 50 кр. (§. 10. б. статута). Можна присылати тіи вкладки на руки кождои рускои газеты, котора вручитъ тымчасовому комитетови въ Львовѣ. По бôльшихъ мѣстахъ будутъ филіи завязанѝ, на теперъ однакъ существуе лишь центральне товариство въ Львовѣ. Рускіи учителѣ и родичѣ, такожь опекуны, повиннѝ якъ найскорше вписатись до того товариства, бо оно було желаніемъ всѣхъ галицкихъ Русинôвъ, а конечна его потреба дуже часто въ нашихъ газетахъ заявлена була.

Издатель и редакторъ Исидоръ Трембицкій. Зъ печатнѣ М. Бѣлоуса въ Коломыи 1881.